Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2025, sp. zn. 29 Cdo 352/2023, ECLI:CZ:NS:2025:29.CDO.352.2023.1

Číslo: 34/2026

Právní věta:

Namítá-li výstavce, že k vytvoření směnky vlastní byla zneužita jím podepsaná prázdná listina, je na něm, aby tuto skutečnost též prokázal.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2025

Spisová značka: 29 Cdo 352/2023

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Břemeno důkazní, Směnka, Soukromá listina (o. z.)

Předpisy: čl. I. § 69 zákona č. 191/1950 Sb.
čl. I. § 75 zákona č. 191/1950 Sb.
§ 125 o. s. ř.
§ 129 o. s. ř.
§ 134 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 12 Cmo 171/2020, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze směnečným platebním rozkazem ze dne 23. 9. 2010, č. j. 47 Cm 309/2010-9, uložil žalovanému (M. Z.) zaplatit žalobci (L. B.) směnečný peníz ve výši 8 500 000 Kč s 6% úrokem od 20. 5. 2008 do zaplacení, směnečnou odměnu ve výši 28 333 Kč a na náhradě nákladů řízení částku 548 470 Kč.

2. Rozsudkem ze dne 21. 2. 2020, č. j. 47 Cm 309/2010-543, soud prvního stupně ponechal směnečný platební rozkaz v plném rozsahu v platnosti (bod I. výroku), rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (bod II. výroku) a nákladech řízení státu (bod III. výroku). Šlo v pořadí o třetí rozsudek

soudu prvního stupně, když jeho první rozsudek ze dne 13. 12. 2013, č. j. 47 Cm 309/2010-240, jímž ponechal směnečný platební rozkaz v platnosti, Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 6. 10. 2014, č. j. 5 Cmo 323/2014-350, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, druhý rozsudek ze dne 20. 7. 2018, č. j. 47 Cm 309/2010-481, jímž soud prvního stupně opět rozhodl o ponechání směnečného platebního rozkazu v platnosti, pak odvolací soud zrušil usnesením ze dne 6. 1. 2020, č. j. 5 Cmo 361/2018-525.

3. Soud prvního stupně dospěl po provedeném dokazování k následujícím skutkovým a právním závěrům:

[1] Směnka vlastní vystavená dne 19. 5. 2006 žalovaným ve prospěch F. V. (dále též jen „remitent“ nebo „F. V.“), splatná dne 19. 5. 2008, znějící na směnečný peníz 8 500 000 Kč, jež byla na žalobce indosována, jejíhož zaplacení se žalobce v dané věci domáhá (dále též jen „sporná směnka“), je platnou směnkou obsahující všechny zákonné náležitosti, vymezené v čl. I. § 75 zák. č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“).

[2] Pravost podpisu žalovaného na sporné směnce byla (k námitce žalovaného) prokázána zejména znaleckým posudkem zpracovaným znalcem z oboru písmoznalectví, podle kterého jde v rovině vysoké pravděpodobnosti o pravý podpis.

[3] Pořadí, v jakém byly na sporné směnce vyznačeny text směnečného prohlášení a podpis žalovaného, nelze podle závěrů znaleckého posudku zpracovaného Kriminalistickým ústavem Praha Policie České republiky (podle stávající úrovně vědeckých poznatků a dostupných metod zkoumání) určit. Námitka žalovaného, že směnka mohla vzniknout využitím prázdného papíru s jeho podpisem, který ponechal remitentovi (F. V.) nebo třetím osobám k dispozici, je pak vyvrácena svědeckou výpovědí remitenta a zjištěním, že ve společnostech CASA s. r. o., Casa Viola s. r. o. a VÍTKOV BUILDING, a. s. (v nichž žalovaný a F. V. působili) mohli samostatně jednat jak žalovaný, tak F. V., a nebylo tudíž potřebné, aby žalovaný v souvislosti s působením v těchto společnostech vybavoval F. V. prázdným papírem opatřeným jeho podpisem.

[4] V řízení bylo prokázáno, že žalovaný spornou směnku vystavil, podepsal a předal remitentovi (F. V.) v květnu 2006 v souvislosti s nevrácenou půjčkou, kterou mu prostřednictvím F. V. poskytl žalobce pro podnikatelské účely. Jakkoliv je prokázáno, že k vystavení a předání směnky remitentovi nedošlo 19. 5. 2006, neboť žalovaný v tento den nemohl být v P., z uvedeného zjištění nelze vyvozovat nepravdivost výpovědi remitenta jako celku o tom, že žalovaný mu před ním podepsanou směnku předal v místě vystavení (P.). Pro vznik směnečného závazku není rozhodné, zda směnka vlastní byla v den, který je v ní uveden jako den vystavení, skutečně výstavcem podepsána. Podepsána může být i později, datum vystavení směnky však musí předcházet datu její splatnosti. Bylo přitom prokázáno, že v P. se žalovaný zdržoval nejpozději dne 22. 5. 2006.

[5] Na nevěrohodnost svědecké výpovědi remitenta nelze usuzovat ani s ohledem na obsah jeho výpovědi podané dne 24. 5. 2006 v řízení před Obvodním soudem pro Prahu 2 ve věci vedené pod sp. zn. 23 Cm 257/2004. Výpověď v označené věci (v níž F. V. mimo jiné uvedl, že mu žalovaný nic nedluží) se týkala komplikovaných vztahů, půjček poskytnutých společnosti EB, s. r. o., navíc směnka v té době nebyla ani splatná a měla nahrazovat neuhrazený splatný dluh z půjčky.

[6] Kauza sporné směnky (půjčka poskytnutá žalobcem žalovanému prostřednictvím remitenta F. V.) je prokázána účastnickým výslechem žalobce a zjištěními o vzájemných podnikatelských aktivitách ve společnostech, v nichž působili jako členové statutárního orgánu, a dále zjištěními o finanční situaci žalovaného, poskytnutých půjčkách a jejich zajištění (půjčky z 29.

8. 1997, 31. 12. 1998 a 27. 12. 2002) a následném postoupení pohledávek (smlouva ze dne 21. 1. 2003), z nichž se podává, že žalovaný si v rámci svých podnikatelských aktivit půjčoval vysoké částky a „neváhal vrácení zajistit i směnkou“.

4. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 8. 2022, č. j. 12 Cmo 171/2020-721, změnil rozsudek soudu prvního stupně v bodě I. výroku tak, že směnečný platební rozkaz se zrušuje (první výrok), uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy všech stupňů částku 1 648 287,70 Kč (druhý výrok) a rozhodl o nákladech státu (třetí výrok).

5. Odvolací soud opětovně vyslechl svědka F. V., jinak vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně na základě jím provedeného dokazování.

6. Přitom zdůraznil, že námitková obrana žalovaného se zakládala na dvou tvrzeních. Prvním z nich bylo tvrzení, že spornou směnku nevystavil, k čemuž uvedl, že jde buď o falsum jeho podpisu, nebo k vytvoření směnky byl použit čistý list papíru s jeho podpisem. Druhé tvrzení spočívalo v tom, že sporná směnka nemá žádnou kauzu.

7. K první směnečné námitce odvolací soud přisvědčil žalobci, že v případě soukromých listin, mezi něž je nutno podřadit i směnky, je nutno rozlišovat mezi námitkou proti pravosti listiny (směnky) a námitkou pravdivosti jejího obsahu (změny textu směnky). Aplikovat čl. I. § 69 směnečného zákona, upravující změnu textu směnky, je však na místě jen v těch případech, kdy do listiny, která již má povahu směnky a obsahuje text směnečného prohlášení a další směnečné doložky, je následně zasahováno. Právě námitka změny textu směnky je námitkou proti pravdivosti (správnosti) obsahu listiny. Jen v takovém případě důkazní břemeno o tom, že text směnky byl dodatečně, poté, co směnku podepsal, změněn, nese směnečný dlužník, tedy žalovaný. Námitková obrana žalovaného se však v projednávané věci nezakládala na tvrzení, že emitovaná směnka byla co do obsahu změněna, ale na tvrzení, že v době jejího podpisu listina vůbec žádný text neobsahovala a tato listina s podpisem byla zneužita k vytvoření směnečné listiny. Podle ustálené soudní judikatury důkazní břemeno k prokázání pravosti listiny tíží žalobce jako majitele směnky, který ji k důkazu předložil a z listiny vyvozuje žalobou uplatněný nárok (k tomu odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007).

8. Odvolací soud dále neměl za přiléhavé odkazy žalobce na judikaturu týkající se otázky tzv. vysvětlovací povinnosti protistrany v případě negativních tvrzení. Prokazování pravosti směnky není podle odvolacího soudu prokazováním negativní skutečnosti, u níž by se odkazované závěry mohly uplatnit. Soud prvního stupně také k otázce pravosti listiny, tj. pravosti podpisu žalovaného na směnečné listině a pořadí vyznačení tištěného textu a podpisu provedl rozsáhlé dokazování. Shodně se soudem prvního stupně má odvolací soud v řízení znaleckými posudky za prokázanou pravost podpisu žalovaného na sporné směnce. Vzhledem ke zjištění znalce, že text směnky a podpis žalovaného na listině se v žádné části nepřekrývají (při překrytí podpisu s předtištěným textem by bylo možno znalecky zkoumat pořadí textu a podpisu), a vyjádření znalce, že současné vědecké metody neumožňují zkoumat časovou dataci, tedy pořadí vzniku jednotlivých zápisů na listině, zůstává stěžejním důkazem o podobě a obsahu směnečné listiny v době její tvrzené emise svědecká výpověď remitenta směnky F. V.

9. Odvolací soud však na rozdíl od soudu prvního stupně tuto výpověď shledal zcela nevěrohodnou, vyvrácenou dalšími v řízení provedenými důkazy. Nepřisvědčil závěru soudu prvního stupně o tom, že je relevantní pouze to, že datum vystavení směnky musí předcházet datu její splatnosti a samotný údaj data vystavení na směnce není významný, a to zejména s ohledem na výpověď svědka F. V., který tvrdil, že k vystavení směnky skutečně došlo dne 19. 5. 2006.

10. Další důkazy, navržené žalobcem v návaznosti na odvolacím soudem poskytnuté poučení dle §

118a odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) [o povinnosti označit další důkazy k prokázání pravosti sporné směnky], odvolací soud neprovedl, neboť nejsou způsobilými jakkoliv prokázat, že sporná směnka v době, kdy na ni žalovaný připojil svůj podpis, jehož pravost byla znaleckými posudky prokázána, obsahovala tištěný text směnečného prohlášení a ostatních na listině zapsaných doložek.

11. Odvolací soud tak uzavřel, že provedenými důkazy nebyla pravost směnečné listiny jinak splňující náležitosti dle čl. I. § 75 směnečného zákona prokázána a žalobci nelze nároky z této listiny přiznat. Jako nadbytečné pak již neprováděl žalovaným navržené důkazy k prokázání námitky absence kauzy směnky.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 o. s. ř., maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, které dosud nebyly v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny, případně které mají být dovolacím soudem posouzeny jinak. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

13. Konkrétně jde o následující otázky:

1/ Otázka rozložení důkazního břemene v případě námitky podpisu prázdné listiny

14. Dovolatel spatřuje přípustnost dovolání ve skutečnosti, že odvolací soud při posouzení právní otázky nositele důkazního břemene v případě prokazování pravdivosti (správnosti) soukromé listiny (směnky), pokud se námitková obrana žalovaného zakládala na tvrzení, že v době jejího podpisu listina vůbec žádný text neobsahovala a tato listina s podpisem žalovaného byla zneužita k vytvoření směnečné listiny, rozhodl v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu (s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3478/2007, usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. 33 Cdo 5094/2016, a ze dne 26. 11. 2019, sp. zn. 24 Cdo 1110/2019) tak, že důkazní břemeno nese žalobce.

15. Dle dovolatele pak Nejvyšší soud doposud neřešil právní otázku rozložení důkazního břemene v případě pouhé námitky žalovaného, že byla blankolistina zneužita k dotvoření směnky. Dovolatel se v podání datovaném 14. 7. 2022, ve kterém reagoval na sdělení předběžného názoru a poučení odvolacího soudu (že právě žalobce je v dané věci nositelem důkazního břemene ohledně pravosti směnky a že je povinen tudíž označit důkazy k prokázání této skutečnosti) vyjádřil tak, že v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu důkazní břemeno prokazování pravosti soukromé listiny (směnky) unesl, neboť znaleckými posudky bylo prokázáno, že podpis na směnce je podpisem žalovaného.

16. Rozhodnutí odvolacího soudu dále podle dovolatele závisí na vyřešení právní otázky rozložení důkazního břemene v případě tzv. negativního tvrzení (tedy tvrzení, že určitá skutečnost nenastala), přičemž při jejím řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu (rozsudku ze dne 8. 10. 2019, sp. zn. 21 Cdo 2420/2019), jestliže dospěl k závěru, že důkazní břemeno tíží žalobce (věřitele), který tvrdí, že skutečnost, že žalovaný předal F. V. blankolistinu, nenastala. Zatížil-li odvolací soud dovolatele důkazním břemenem ohledně prokazování pravdivosti (správnosti) směnky za situace, kdy dovolatel prokázal pravost směnky (pravost podpisu na směnce), zatížil jej důkazním břemenem prokazování tzv. negativního tvrzení (tedy tvrzení, že určitá skutečnost nenastala).

2/ Námitka (ne)správnosti poučení dle § 118a o. s. ř.

17. Dle dovolatele odvolací soud porušil základní práva a svobody žalobce včetně práva na spravedlivý proces nesprávným poučením žalobce dle § 118a o. s. ř., co má prokazovat, aby byl ve sporu úspěšný. Odvolací soud poučil žalobce ve smyslu § 118a o. s. ř., že žalobce neunesl důkazní břemeno ohledně pravosti směnky, leč z odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že odvolací soud žalobě nevyhověl, neboť žalobce neunesl důkazní břemeno pravdivosti (správnosti směnky).

3/ Námitka opomenutých důkazů

18. Dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že odmítl provést jím navržené důkazy s pouhým formálním odůvodněním, že důkazy nejsou způsobilé jakkoliv prokázat, že sporná směnka v době, kdy na ni žalovaný připojil svůj podpis, jehož pravost byla znaleckými posudky prokázána, obsahovala tištěný text směnečného prohlášení a ostatních na listině zapsaných doložek.

4/ Námitka nepřezkoumatelnosti dovoláním napadeného rozhodnutí

19. Odvolací soud při řešení právní otázky aplikace § 132 o. s. ř. a 157 odst. 2 o. s. ř. porušil základní práva a svobody dovolatele včetně práva na spravedlivý proces, protože zdůvodnění právních závěrů odvolacím soudem trpí logickým rozporem, nevypořádal se s námitkami dovolatele a neprovedl důkazy, jež by odůvodňovaly změnu skutkových zjištění.

III.
Přípustnost dovolání

20. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

21. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

22. Z ustanovení § 237 o. s. ř. se podává, že dovolání je přípustné (není-li stanoveno jinak) proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

23. Přípustnost dovolání nezakládá čtvrtá námitka (ne)přezkoumatelnosti dovoláním napadeného rozhodnutí (zda odůvodnění napadeného rozsudku vyhovuje požadavkům kladeným na něj ustanovením § 157 odst. 2 o. s. ř.), když potud je napadené rozhodnutí souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně se závěry obsaženými v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Tam Nejvyšší soud vysvětlil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele. O tom, že by jakýkoliv případný nedostatek odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu bránil dovolateli v uplatnění jeho práva, obsah podaného dovolání zjevně nesvědčí.

24. Dovolání naopak Nejvyšší soud shledává přípustným podle ustanovení § 237 o. s. ř. k řešení dovolatelem předestřené otázky rozložení důkazního břemene v případě námitky směnečného dlužníka založené na tvrzení, že remitent zneužil k vytvoření směnky prázdnou listinu podepsanou dlužníkem. Potud jde o otázku dovolacím soudem ve všech souvislostech dosud neřešenou.

IV.
Důvodnost dovolání

25. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

26. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

27. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

28. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu a směnečného zákona:

§ 118a o. s. ř.

(…)

(3) Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy.

(…)

§ 125 o. s. ř.

Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud.

§ 129 o. s. ř.

(1) Důkaz listinou se provede tak, že ji nebo její část při jednání předseda senátu přečte nebo sdělí její obsah, případně předloží účastníkům k nahlédnutí, je-li to postačující.

(…)

§ 134 o. s. ř.

Listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.

čl. I. § 69 směnečného zákona

Byl-li změněn text směnky, jsou ti, kdož se podepsali na směnku po této změně, zavázáni podle změněného textu; ti, kdož se podepsali dříve, jsou zavázáni podle textu původního.

čl. I. § 75 směnečného zákona

Vlastní směnka obsahuje:

1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána;

2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu;

3. údaj splatnosti;

4. údaj místa, kde má být placeno;

5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno;

6. datum a místo vystavení směnky;

7. podpis výstavce.

čl. I. § 76 směnečného zákona

(1) Listina, v které chybí některá náležitost uvedená v předchozím paragrafu, není platná jako vlastní směnka, s výhradou případů uvedených v následujících odstavcích.

(…)

29. Nejvyšší soud předesílá, že jeho judikatura je (při řešení právních otázek, na nichž je založeno rozhodnutí odvolací soudu) ustálena v následujících závěrech:

[1] Důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka řízení za to, že v řízení nebyla prokázána jeho tvrzení a že z tohoto důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch. Smyslem důkazního břemene je umožnit soudu rozhodnout i v takových případech, kdy určitá skutečnost, významná podle hmotného práva pro rozhodnutí o věci, pro nečinnost účastníka (v důsledku nesplnění povinnosti uložené účastníku ustanovením § 120 odst. 1 větou první o. s. ř.) nebo vůbec (objektivně vzato) nemohla být prokázána (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 762/2001).

[2] Za důkazy, jejichž označením k prokázání svých tvrzení plní účastníci svou důkazní povinnost, mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, mimo jiné i soukromé listiny (§ 125 věta první o. s. ř.). U soukromých listin je třeba rozeznávat jejich pravost (tedy skutečnost, že soukromá listina pochází od toho, kdo je v ní uveden jako vystavitel) a správnost (pravdivost). Listina je pravá, pochází-li od vystavitele a je jím též podepsána. Je-li listina pravá, není-li zfalšovaná nebo pozměněná, dokazuje, že vystavitel projevil vůli o obsahu v listině zachyceném, případně učinil prohlášení v listině obsažené. Popírá-li vystavitel pravost listiny, leží důkazní břemeno ohledně pravosti na tom účastníkovi, který ze skutečností v listině uvedených pro sebe vyvozuje příznivé právní důsledky (k tomu srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 9. 10.1999, sp. zn. 22 Cdo 617/99, a ze dne 29. 6. 2006, sp. zn. 33 Odo 988/2004). Je-li popřena pravdivost soukromé listiny, vyzve soud podle toho, o jakou soukromou listinu jde, toho, kdo pravdivost popírá, aby uvedl, proč pravdivost popírá a nabídl ke svému tvrzení důkazy. Provedené důkazy, včetně důkazu spornou listinou, pak soud

zhodnotí v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, přičemž přihlíží k povaze listiny, zejména pak k tomu, jde-li o listinu v neprospěch vystavitele anebo v jeho prospěch (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2727/99, ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 564/2005, sp. zn. 33 Odo 988/2004, ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006, nebo opět rozsudek sp. zn. 29 Cdo 3478/2007).

[3] Ze zákona, ani z povahy věci nevyplývá, že by pro hodnocení důkazů soukromými listinami bylo možno vyslovit jiné pravidlo, než uvedené v § 132 o. s. ř. Jinak bude třeba přistupovat k důkazu kvitancí vystavenou věřitelem a jinak k důkazu listinou, ve které dlužník tvrdil, že dluh splnil, a konečně jinak k dopisu, ve kterém osoba třetí sděluje, že byla přítomna splnění dluhu (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2670/98).

[4] Poučovací povinnost ve smyslu ustanovení § 118a odst. 3 o. s. ř. se uplatňuje tam, kde je namístě učinit závěr, že účastník, jemuž je ku prospěchu prokázání určité (pro věc rozhodné) skutečnosti, nesplnil svou důkazní povinnost, respektive dosud provedenými důkazy neunesl důkazní břemeno o takové skutečnosti, takže nenabídne-li (po poučení podle § 118a odst. 3 o. s. ř.) důkazy způsobilé takovou skutečnost prokázat, budou jej stíhat procesní následky spočívající v neunesení důkazního břemene o takové skutečnosti (srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010, uveřejněný pod číslem 98/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v důvodech rozsudku ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. 29 ICdo 112/2019, uveřejněného pod číslem 97/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[5] Směnka představuje abstraktní a nesporný závazek a její majitel nemusí při jejím předložení k placení ani při případném vymáhání plnění z ní dokazovat nic jiného, než že je majitelem platné směnky (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2001, sp. zn. 32 Cdo 1338/2000, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1628/2009).

[6] Důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu dlužníka (žalovaného) na směnce (jako soukromé listině) tíží žalobce (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3478/2007, ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1294/2010, ze dne 17. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4674/2010, ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 29 Cdo 1310/2019, nebo usnesení ze dne 29. 8. 2024, sp. zn. 29 Cdo 2073/2022, uveřejněné pod číslem 37/2025 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[7] Obranu založenou na tvrzení, že bez vědomí a souhlasu žalovaného byla směnka vytvořena doplněním textu směnečného prohlášení na žalovaným podepsaný prázdný list papíru, může žalovaný s úspěchem uplatnit vůči každému majiteli směnky, a to bez zřetele k tomu, zda (případně) směnku nabyl poctivě, či zda při nabývání směnky jednal vědomě ke škodě dlužníka (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 961/2015).

30. Na tomto místě je dále vhodné připomenout, že pro poměry právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 Nejvyšší soud též uzavřel, že ustanovení § 565 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), stanoví vyvratitelnou domněnku pravosti a správnosti soukromé listiny pro případ, že listina je použita proti osobě, která ji (zjevně) podepsala. Proti závěru, který vyplývá z vyvratitelné domněnky, nepostačí pouhé jeho zpochybnění, nýbrž je třeba prokázání opaku. Důkazní břemeno ohledně opaku, tj. že použitá soukromá listina není pravá nebo že její obsah není pravdivý, bude tížit osobu, která listinu podepsala (resp. jejího dědice, či toho, kdo nabyl jmění při přeměně právnické osoby). Současně Nejvyšší soud zdůraznil, že pravidla vyplývající z § 565 o. z. platila i před přijetím tohoto zákoníku na základě obecných pravidel o důkazním břemeni; jde totiž o pravidla procesní [k tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2023, sp. zn. 23 Cdo 2590/2022,

jakož i judikaturu a odbornou literaturu tam dále citovanou, z odborné literatury srov. dále k výkladu § 565 o. z. též dílo Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1−654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1815-1819].

31. Z výše podaných judikaturních závěrů pro poměry projednávané věci především plyne, že žalobce tížilo důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu dlužníka na směnce (soukromé listině). K prokázání pravosti podpisu žalovaného bylo provedeno rozsáhlé dokazování, přičemž odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) dospěl k závěru, že podpis na sporné směnce je pravým podpisem žalovaného. Je-li u neověřeného podpisu pravost prokázána, předpokládá se v souladu s obecnými zkušenostmi, že listina pochází od toho, kdo ji podepsal, a dále také, že text, který podepsal, odpovídá skutečnosti. Presumuje se tedy pravost a správnost obsahu listiny, resp. to, že tuto pravost a správnost její vystavitel „uznává“.

32. Presumovaná pravost listiny (podle současné právní úpravy dle § 565 o. z., který odpovídá závěrům již dříve přijaté ustálené judikatury) neznamená pouze pravost podpisu, nýbrž též to, že podepisovaná osoba se podepsala pod text uvedený na listině. Bude tak na žalovaném (výstavci směnky), aby domněnku pravosti vyvrátil, tedy prokázal, že byl zneužit jeho podpis na prázdné listině.

33. Jinak řečeno, jestliže byla prokázána pravost (úředně neověřeného) podpisu výstavce na směnce vlastní, lze předpokládat také to, že výstavce se podepsal pod text uvedený na směnečné listině. Namítá-li výstavce, že k vytvoření směnky byla zneužita jím podepsaná prázdná listina, je na něm, aby tuto skutečnost též prokázal.

34. Postup odvolacího soudu, který považoval za nositele důkazního břemene v daném případě žalobce, jehož následně i poučil dle § 118a odst. 3 o. s. ř., a poté uzavřel, že pravost směnečné listiny se žalobci nepodařilo prokázat (důkazní břemeno neunesl), tudíž nebyl správný.

35. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem [co do závěru, že žalobce byl zatížen důkazním břemenem k prokázání skutečnosti, že k vytvoření směnky (ne)byla zneužita žalovaným podepsaná prázdná listina] není správné, Nejvyšší soud (aniž by se pro nadbytečnost zabýval dalšími v dovolání uplatněnými výhradami) rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).